

12

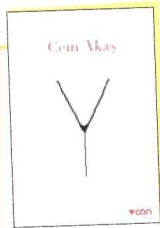
14 EYLÜL 2018 Cuma

Aydınlık

HALİT PAYZA

Erkeksiz yeni dünya

Rektifikasyon sonrası kadın egemen toplumda serseri kadınlar, kadın sokak çeteleri, hemcinslerini dolandıran kadın bireylerin varlığı Akaş'ın erkek sonrası "mükemmeliyetçi, ilerlemeci, gelişmeci" toplum yapısına uymuyor. Akaş'ın ütopyik ya da distopik kadın egemen toplumunun da erkek egemen toplumdaki farkı insan varlığı olarak insan varlığını tehdit eden niteliklerle aynı biçimde sakatlandığı görülüyor.

Y

Cem Akas
Can Yayınları
173 s.

Cem Akas'ın "Y" adlı romanı bugüne değin Türk yazını içindeki en kısa adı taşıyor. En uzun roman adı Charles Bukowski'nin orijinal adı "play the piano drunk like a percussion instrument until the fingers begin to bleed a bit" olan, Türkçeye "Sarhoş Çal Piyanoyu, Vurmalı Çalgı Gibi, Parmaklar Biraz, Kanamaya Başlayana Dek" olarak çevrilen romanı. David Lodge "Kurgu Sanatı"nda romanların başlıklarını metne dâhil eder. Lodge okurun ilk kez bir kitapta metinden önce romanın başlığı/adiyla karşılaşacağını söyler. Bu nedenle roman başlıklarının özel bir önemi vardır. Okurun kitap alırken ilk dikkatini çeken kitabın adıdır, kimi zaman yazına bile sonradan dikkat edilir. Yazarken de kimi zaman romanın içeriğini belirleyen yine başlıktır. Lodge'ye göre romancının romanı için başlık seçmesi, romanla ilgili ana konu/asıl temaya odaklanmayı gerektirdiği için yaratı sürecinin önemli bir parçasıdır. Lodge buna bir üçüncü olasılık daha ekler: Ticari kaygı/satabilme olasılığı. Lodge'nin ileri sürdüğü, romanların da sanat yapıtı olmalarının yanı sıra her zaman ticari mal/meta olarak, ticari kaygıyla, isimlerinin etkileyciliği artırmak adına yazarmın düşündüğünün aksine yayıncısı tarafından değiştirilebilir olabilecekleridir. Marx ve Engels, "Yazın ve Sanat Üzerine" kitabında zihinsel üretim ile maddi üretim arasındaki ilişkilerin belirli tarihsel biçim içinde kavranarak değerlendirilmesi gerektiğini yazar: "Zihinsel üretim ile maddi üretim arasındaki ilişkileri incelemek için her şeyden önce, maddi üretimi genel bir kategori olarak değil ama belirli tarihsel bir biçim içinde kavramak gereklidir. Öyleyse örneğin, kapitalist üretim tarzına ve Ortaçağın üretim tarzına farklı zihinsel üretim türleri kabul eder. Eğer maddi üretim kendi özgül tarihsel biçimi içinde kavranmazsa, ona tekabül eden zihinsel üretimde neyin özgül olduğunu ve birinin ötekine karşı etkisini anlamak olanaksızlaşır. Yoksa zirvalamanın ötesine geçilemez" der. Öyleyse sanat yapıtlarını da bu bağlamı içerisinde değerlendirmek gerekir. Akaş'ın "Y"si bu bağlamda okunmalı. Akaş'ın romanı kapitalist üretim tarzına uygun örneklerden biri. Yayıncının bunda "dahili" olduğu düşünülmez ama esyanın tabiatına uygun olarak nihai ereklere arasında da bu vardır kuşkusuz.

Yeni bir Auschwitz

Akaş'ın romanı, çiçek desenli pastel renkli, sentetik, ucuz bir sepetin içinde Arendi ile İliad'ın birlikte yaşadıkları evin kapısı önünde terk edilen, adını Constantine verecekleri erkek bebeğin bulunmasıyla başlıyor. Rektifikasyon Dönemi'nden sonra topluluk içinde erkek türünün varlığı ütopyik ya da distopik toplum için kabul edilemez bir gerçeklik. Rektifikasyon, astrolojide kullanılan bir kavram. Doğum haritalarının düzeltilmesi, kişinin gerçek doğum anının yeniden belirlenmesini içeriyor. Romanın geçtiği süreç, tarih verilmesi de günümüzden çok ileride sadece kadın türünün yaşadığı Rektifikasyon sonrası toplum. Son erkek - Constantine hariç- yüz seksen dokuz yıl önce İzlanda'da doğmuş, erkek türü -eşcinseller dâhil- bu doğum izleyen kırk yedi yıl içinde doğal ve doğal olmayan yöntemlerle ortadan kalkmış/kaldırılmış. Yaşama hakkı salt kadın türüne aittir. Nitekim romanın adı da

Cem Akas

yok olan erkeklik kromozomuna verilen simgeden geliyor. Akaş, erkek türünün doğal ve doğal olmayan yöntemlerle ortadan kalktığını/kaldırıldığını belirtiyor. Erkek spermelerindeki Y kromozomu bir virüs salgını sonucu yok olmuş, erkeklik hormonu ortadan kalkınca, yaşayan tek tür kadın cinsiyetini belirleyen X kromozomu olmuştur. Akaş bununla yetinmiyor, sistem ve kayıt dışı yaşayan erkeklerin de kadın türü tarafından doğal olmayan yöntemlerle isteyerek yok edildiğini yazıyor. Burada apaçık bir çelişki var. Kadın türü, erkek türünü yok edecek ve yaşam hakkı salt kadınlara tanıncak ve virüs salt Y kromozomunu hedef alıyorsa, toplum niye erkek olarak soykırımı yapın? Üstelik Akaş "kadın egemen toplum"un erkekleri yok ediş gereğini ilerlemenin ve gelişmenin önündeki engeli ortadan kaldırmak olarak gösteriyor. Erkek türü yok olunca Akaş, var olan toplumsal yapıyı "ilerlemeci, gelişmiş, kusursuz" bir toplum yapısı olarak kurguluyor. Akaş bütün kötülüklerin, savaşların gereğini erkek türü yüküyor. Gerçekten öyleyse bu toplum neden varoluş gereği olarak erkek türünü doğal olmanın ötesinde, doğal olmayan yöntemlerle -katlederek, zorbalıkla- yok ediyor? Üstelik bu toplum yapısının anlatıldığı kadar uygar olmadığını, erkek egemen toplumdakine benzer güç hastalığını içinde barındırdığını da görüyoruz. Rektifikasyon sonrası kadın egemen toplumda serseri kadınlar, kadın sokak çeteleri, hemcinslerini dolandıran kadın bireylerin varlığı Akaş'ın erkek sonrası "mükemmeliyetçi, ilerlemeci, gelişmeci" toplum yapısına uymuyor. Akaş'ın ütopyik ya da distopik kadın egemen toplumunun da erkek egemen toplumdaki farkı insan varlığını tehdit eden niteliklerle aynı biçimde sakatlandığı görülüyor. Öyleyse kadın egemen toplum da mükemmel ve ilerlemeci bir toplum olarak çizilemez. Bu düşünce temelde Kantçı ahlak felsefesine karşıdır.

Cem Akas'ın "Y"de kurguladığı ütopyik ya da distopik toplum yargısı Marx ve Engels'in "Yazın ve Sa-

nat Üzerine"de belirttiği kapitalist üretim tarzı ve Ortaçağın üretim tarzından daha geri. Bir türün ortadan kaldırılması, Adorno'nun "bir mezbanın önünden geçerken öldürülen hayvanlara bakıp da karşı çıkmıyorsanız bir yeni Auschwitz'e neden olmuştunuz demektir" sözünün kanıtı olarak düşünülebilir. Akaş'ın "Y" romanındaki toplum yapısı yeni bir Auschwitz'tir. Akaş'ın kadın toplumunun, Hitler'in arıktan olmayanları gaz odalarına tıktığı, yüksek ısı fırınlarında yaktığı faşist toplumla, erkek türünün yok edildiği ve tek bayram olarak kutlanan Rektifikasyon sonrası toplumdaki herhangi bir farkı yoktur. Sorun Akaş'ın tarihe bakış yönteminden kaynaklanıyor. Akaş, sorunu erkek egemen toplum/ kadın egemen toplum yapısında değil toplum yapısının kendisinde aramaktan kaçınıyor.

Y yoksa X de yok

Y kromozomu cinsiyeti belirleyen kromozomdur. Memeller X ve Y olarak iki tür kromozomu bulundurur, erkeklerde X ve Y bulunur. Her iki kromozom da otozomların evrimleşerek cinsiyet belirlemeye evrilmesi üç yüz milyon yıl önce oluşmuştur. Y kromozomunun kurgudaki gibi, yine Akaş'ın tarihlenmesiyle yüz seksen dokuz yıl önce İzlanda'da son erkek türünden sonraki kırk yedi yıldan önce yok olması durumunda devasa bir sperm bankası söz konusu değilse memeli türünün varlığını sürdürülebilirliği olası değil. Akaş, Marx ve Engels'in aksine maddi üretimi genel bir kategori olarak değil ama belirli tarihsel bir biçim içinde kavramayı yok sayıyor. Söylendiği gibi "Eğer maddi üretim kendi özgül tarihsel biçimi içinde kavranmazsa, ona tekabül eden zihinsel üretimde neyin özgül olduğunu ve birinin ötekine karşı etkisini anlamak olanaksızlaşır. Yoksa zirvalamanın ötesine geçilemez."

"Y'de bulunmuş dışında da çelişkiler var. Örneğin, üretiminin durması gereken bir toplumda nasıl kız çocukları doğabiliyor? Musiki okullarındaki ergen olmayan kız çocukların varlığı nasıl açıklanabilir? Constantine'yi bulan Arendi "Biraz daha genç olsak ikinci çocuğu düşünecek durumdaydık. Constantine de kardeş isteyip duruyordu, bayıldı ama kalkışamazdık. Bunu hiç söze dökmemiştik ama sanırım dikkatimin ve gücümün dağılmasını istemiyordum..." diye anlatıyor. Arendi beyaz bir kadın ve birlikte yaşadıkları İliada da siyahî bir kadın, ikisi de dişil. Bu durumda Arendi ikinci çocuğu nasıl düşünecek, nasıl edinecek? Roman da buna ilişkin tek satır yok. Üstelik gelişmeye açık kadın egemen toplumda Akaş niye o topluluk yapısında müzik yarışmasında bugüne kadar hiç nasip olmamış üç dalda birinciliği tek erkek çocuk olan Constantine'ye bahşedebiliyor? Bu seçim erkek egemenliğin de övgüsü ve yüceltilmesi olarak düşünülemez mi? Sorular çoğaltılabilir ve "Y'de bu soruların somut yanıtları yok. Bilimkurguda, ütopyik ya da distopik bir romanda kurgunun hiç değilse mantıklı ve açıklanabilir somut gerçeklere dayanması gerekir. "Y'de böyle bir dayanak yok. Akaş'ın Batı tipi ütopyik/distopik bilimkurgusu "zihinsel maddi gücü" tarihsel biçim içinde kavramadığından, "Y" türü adına kısa devre yapmış bir roman olarak okunuyor.